İSTANBUL SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
ISTANBUL CHAMBER OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS

MALİ ÇÖZÜM

YIL: 22
YEAR: 22

KASIM - ARALIK 2012
NOVEMBER - DECEMBER 2012

114

İSTANBUL SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER ODASI
ISTANBUL CHAMBER OF CERTIFIED PUBLIC ACCOUNTANTS

MALİ ÇÖZÜM®

KASIM - ARALIK 2012
November - December 2012
YIL 22 YEAR 22

İ K İ A Y L I K M E S L E K İ D E R G İ

Sahibi İSMMMO Adına - Owner on behalf of the ISMMMO — YAHYA ARIKAN
Genel Yayın Yönetmeni - Editor — HÜSEYİN FIRAT
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü - Editorial Assistant — VEYSEL KARANİ PALAK

DANIŞMA KURULU *Alfabetik Sıraya göre (Alphabetical Orders)*
Advisory Board

Doç. Dr. Volkan DEMİR (GalatasarayÜniversitesi)
Prof. Dr. Rüstem HACIRÜSTEMOĞLU (GalatasarayÜn.)
Prof. Dr. Cemal İBİŞ (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. İsmail Ufuk MISIRLIOĞLU (BilgiÜniversitesi)
Prof. Dr. S. Ateş OKTAR (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Serdar ÖZKAN (İzmir EkonomiÜniversitesi)

YAYIN KURULU
Publication Board

Hüseyin FIRAT (SerbestMuhasebeci Mali Müşavir)
VeyselKarani PALAK (SerbestMuhasebeci Mali Müşavir)
Orhan SARIGENE (SerbestMuhasebeci Mali Müşavir)
Ertuğrul ERDEM (SerbestMuhasebeci Mali Müşavir)
Bahriye PAYAL (SerbestMuhasebeci Mali Müşavir)

HAKEM KURULU (Alfabetik Sıraya Göre)
Editorial Advisory Board (Alphabetical orders)

Prof. Dr. Nalan AKDOĞAN (BaşkentÜniversitesi)
Doç. Dr. Tamer AKSOY (TOBB Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ali DURAL (GalatasarayÜniversitesi)
Prof. Dr. Doğan ARGUN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Ercan BAYAZITLI (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Nejat BOZKURT (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Emre BURÇKİN (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Nurşen CANİKLİOĞLU (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Nuran CÖMERT (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Volkan DEMİR (GalatasarayÜniversitesi)
Dr. A. Bumin DOĞRUSÖZ (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Banu DURUKAN (DokuzEylülÜniversitesi)
Prof. Dr. Melih ERDOĞAN (AnadoluÜniversitesi)
Prof. Dr. Recep GÜNEŞ (İnönüÜniversitesi)
Prof. Dr. Oktay GÜVEMLİ(E.Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Rüstem HACIRÜSTEMOĞLU (Galatasaray Ünv.)
Prof. Dr. Cemal İBİŞ (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Seval KARDEŞ SELİMOĞLU (AnadoluÜnv.)
Dr. Ahmet KAVAK (Yeminli Mali Müşavir)
Prof. Dr. Yüksel KOÇ YALKIN (E.Öğretim Üyesi)
Dr. Resul KURT (SosyalGüvenlikUzmanı)
Prof. Dr. Ömer LALİK (İst.Ticaret Üniversitesi)
Mehmet MAÇ (Yeminli Mali Müşavir)
Doç. Dr. İsmail Ufuk MISIRLIOĞLU (BilgiÜniversitesi)
Prof. Dr. S. Ateş OKTAR (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Serdar ÖZKAN (İzmir EkonomiÜniversitesi)
Doç. Dr. KorkutÖZKORKUT (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep PEKDEMİR (İstanbul Üniversitesi)
Dr. Veysi SEVİĞ
Prof. Dr. Barış SİPAHİ (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Fevzi SÜRMELİ (AnadoluÜniversitesi)
Prof. Dr. Münir ŞAKRAK (E.Öğretim Üyesi)
Prof. Dr. Tuğrul TÜFEKÇİOĞLU (E.Öğretim Üyesi)
Yrd. Doç. Dr. Masum TÜRKER (İstanbul TicaretÜnv.)
Prof. Dr. Nuri UMAN (KoçÜniversitesi)
Prof. Dr. Selçuk USLU (Bilkent Üniversitesi)
Prof. Dr. GökselYÜCEL (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Süleyman YÜKÇÜ (DokuzEylülÜniversitesi)

ISSN 1303-5444

Net ..... adet basılmıştır.

Dergi Adı: Mali Çözüm®
Dergimiz EBSCO ve ULAKBİM Sosyal Bilimler Veritabanı tarafından taranmaktadır.

İmtiyaz Sahibinin Adı, Soyadı ve Adresi: Yahya ARIKAN
Kurtuluş Caddesi No: 114 A Blok Kat:7 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL

Genel Yayın Yönetmeni: Hüseyin FIRAT
Kurtuluş Caddesi No: 114 A Blok Kat:5 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL

Sorumlu Müdürün Adı, Soyadı ve Adresi: Veysel Karani PALAK
Kurtuluş Caddesi No: 114 A Blok Kat:5 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL

Yazı İçerik-Teknik Sorumlusu: İlkim MENGÜLEREK
Kurtuluş Caddesi No: 114 B Blok Kat:5 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL

Grafik Tasarım ve Dizgi: Evren GÜNAY
Kurtuluş Caddesi No: 114 A Blok Kat:6 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL
Yönetim Yeri Adresi: Kurtuluş Caddesi No: 114 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL

Basımı Yapanın Adı, Soyadı ve Adresi:

Yayın Türü: Yerel-Süreli, 2 aylık**Yayın Türü:** Yerel-Süreli, 2 aylık
Dergimiz HAKEMLİ DERGİ olma özelliği taşımaktadır. Dergimize gönderilen yazılar, hakem değerlendirmesine tabi tutulduğundan yayımında gecikmeler olabilmektedir.
Dergimizde yayınlanan yazılar kaynak gösterilerek kullanılabilir.
Yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.
Mali Çözüm (Financal Analyze) is two months journal of Chamber of Certified Public Accountants of Istanbul. It is a peer-reviewed Journal publishing refered articles, opinion papers, letters, reviews, news, questions and answers, law decisions on accounting.

Yönetim Merkezi ve Yazışma Adresi:
İSMMMO
Kurtuluş Caddesi No: 114 Kurtuluş-Şişli/İSTANBUL
Telefon: (0212) 315 84 00 pbx Faks: (0212) 343 47 80
E-mail: ismmmo@ismmmo.org.tr
www.istanbulsmmmodasi.org.tr

SUNUŞ

Bir mali dönemi geride bıraktığımız bu günlerde 6102 sayılı TTK' nın büyük ölçüde değiştirilmesi, bağımsız denetim yönetmeliğinin yayınlanmaması ve belirsizliklerin devam etmesi muhasebe meslek camiasında moral bozukluğu yaratmıştır.

14.02.2011 günlü ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu bazı istisnaların dışında 01. Temmuz. 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Daha kanun uygulamaya başlamadan kanunun bazı hükümlerine karşı yoğun popülist eleştiriler basında yer almış herkes hapse girecek şeklinde iş dünyasına korkular salınmıştır. Kanun kabulünden aylar sonra basında, iş dünyasında, meslek odalarında ortaya çıkan bu yoğun eleştiriler ışığında bu defa 6102 sayılı Kanunda 6335 sayılı kanunla kapsamlı değişiklikler yapılmıştır.

6335 sayılı Kanunla 6102 sayılı Kanuna yönelik basından ve iş çevresinden gelen popülist ve yüzeysel nitelikteki eleştiriler karşılık bulmuş ve yapılan değişikliklerle 6102 sayılı Kanunun felsefesini oluşturan şeffaflık, denetim, hesap verebilirlik, uluslar arası standartlarda mali tabloların üretimi gibi temel ilkelerden uzaklaşılmıştır.

Diğer taraftan defterlerin tutulmasında ve muhasebe sisteminin oluşturulmasında muhasebe dünyasının standartları "bilgi için muhasebe" bir kenara bırakılarak " vergi için vergi kanunlarına göre muhasebe" ilkesinin devamında karar kılınmıştır. İşlem denetçiliği tamamen kaldırılması bağımsız denetçilik kapsamının daraltılması, hatta kapsam dışındaki şirketlerde Eski TTK'da olmasına rağmen genel denetçiye dahi yer verilmemesi, 6102 sayılı kanunu amacından saptırmıştır.

Bu konularda yeni yılda yapılacak düzenlemelerin, muhasebe meslek örgütünün düşünceleri doğrultusunda hayata geçmesini diliyoruz.

115 Mali Çözüm Dergisinde buluşmak dileğiyle yeni yılınızı kutlar, yeni yılda sağlık, mutluluk ve başarılar dileriz.

YÖNETİM KURULU

'Haksız Rekabetle Mücadele Birikimi' ya da 'Emeğimize Sahip Çıkmak'
Yahya ARIKAN **9**

HAKEMLİ YAZILAR *REFEREED PAPERS*

Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerindeki Değişiklikler ve Hatalar Standardına İlişkin Uygulama Önerileri
Prof. Dr. Süleyman YÜKÇÜ - Doç. Dr. Seçkin GÖNEN **17**

Muhasebe Hilelerinin Önlenmesi ve Ortaya Çıkarılmasında Kullanılan Çağdaş Araç ve Yöntemler
Yrd. Doç. Dr. Canol KANDEMİR
Yrd. Doç. Dr. Şenol KANDEMİR **37**

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirket Yönetim Kurulunun "Muhasebe ve Finans Denetim" Sisteminin Kurulmasına İlişkin Devredilemez Görev ve Yetkisi
Dr. Seniha DAL - Dr. Yıldırım Ercan ÇALIŞ **71**

KDV Oranlarındaki Değişikliğin Türk Finansal Kiralama Sektörüne Etkisi
Dr. Taylan ALTINTAŞ - Emre Selçuk SARI **85**

Vergi Planlaması Yöntemi Olarak Amortismanların Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standartları Açısından Değerlendirilmesi
Dr. Yasemin TAŞKIN **99**

Hile Denetiminde Yetkinliklerin Değerlendirilmesi - Hile Karosu
Dr. Banu TARHAN MENGİ **113**

HAKEMSİZ YAZILAR *OPINION PAPERS*

ÖTV Bizden
Zihni KARTAL **131**

Yeni TTK'da Anonim Şirketlerin Sermaye Artırımları İçin Öngörülen Temel Yenilikler ve Değişiklikler
Soner ALTAŞ **137**

Yeni Türk Ticaret Kanununda Şirketler Hakkında Öngörülen Adli Cezalar
Mustafa YAVUZ **149**

Genel Kurul Yerine Geçerek Alınan Kararların Geçerliliği ve Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluk Biçimleri
Şakir Engin YÜKSEL **159**

ÖTV Kanununa Ek I Sayılı Listenin B Cetvelindeki Malların İmalatçılar Tarafından Kullanımında Vergi Tutarının İndirimli Uygulanmasına İlişkin Düzenlemeler
İbrahim ERCAN **167**

Kayıtlı Elektronik Posta Sistemine İlişkin Esaslar
Yavuz AKBULAK **179**

İşyerinin Adres Değiştirmesi Durumunda Hangi Hallerde İşyeri Bildirgesi, Sigortalı İşe Giriş Bildirgesi ve İşten Ayrılış Bildirgesi Verilecek
Yrd. Doç. Dr. Özgür Hakan ÇAVUŞ - Dr. Resul KURT **189**

İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sonucu Ölen Sigortalıların Hak Sahiplerine Ölüm Geliri Ödenmesi
Murat GÖKTAŞ **201**

Bildirim Öneli İçindeki Hizmet Süresinin Önemi
Erol GÜNER **211**

Esnaf, Çiftçi, Sanayici, Tüccar ve Şirket Ortağı Gibi Bağımsız Çalışanların SGK' dan Rapor Parası Alma Haklarının Açıklanması
Vakkas DEMİR **219**

İşyerinde 15 Yıl ve 3600 Gün Şartını Tamamlayan Her İşçi Kıdem Tazminatına Hak Kazanır Mı?
Umut TOPÇU **227**

SGK'dan Aylık Talebinde Bulunacakların Yapması Gereken İşlemler
Murat ÖZDAMAR – Erden ÇAKAR **233**

Emeklilerin Tekrar Çalışması Halinde Almakta Oldukları Aylıkları Kesilir Mi?
Kemal AKYOL **241**

Kendi Nam Ve Hesabına Bağımsız Çalışanlar Açısından İş Kazası, 3. Kişinin Sorumluluğu Ve Rücu
Mikail KILINÇ **247**

Pratik Bilgiler 253

Yazım Kuralları 305

KDV ORANLARINDAKİ DEĞİŞİKLİĞİN TÜRK FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜNE ETKİSİ

THE EFFECT OF CHANGE IN VAT RATE ON TURKISH LEASING SECTOR

Arş. Gör. Dr. Taylan ALTINTAŞ*
Arş. Gör. Emre Selçuk SARI**

Öz

Kiralama işlemi, bir maddi duran varlığın kullanım hakkının belirli bir süre için kira veya başka bir fayda karşılığında kiracıya devredilmesidir. Kiralama işlemleri finansal kiralama ve faaliyet kiralaması olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçekte bir taksitli satış işlemi olan finansal kiralama günümüzde işletmelerin yaptıkları yatırımları finanse etmede başvurabilecekleri en önemli alternatiflerden biridir.

Finansal kiralama kavramı, 1985 yılında kabul edilen Finansal Kiralama Kanunu ile Türk mevzuatına girmiştir. Türkiye gibi sermaye birikiminin yetersiz olduğu ülkelerde finansal kiralama gibi alternatif finansman imkanlarının kullanılmasının yararı yadsınamaz. Nitekim, ülkemizde finansal kiralama sektörünü teşvik etmek amacıyla, finansal kiralama ile satın alınan varlıklara doğrudan satın almaya göre sembolik bir Katma Değer Vergisi (KDV) oranı uygulanmaktaydı. Ancak 2007 yılı sonunda bu uygulamaya son verilerek finansal kiralama işlemlerindeki önemli bir teşvik unsuru ortadan kaldırılmıştır.

Bu çalışmada finansal kiralama kavramı, finansal kiralamaya ilişkin düzenlemeler ve ülkemizdeki finansal kiralama sektörü hakkında özet bilgi verilmiştir. Finansal kiralama sektörüne ilişkin veriler göz önüne alınarak KDV düzenlemelerinin finansal kiralama sektörüne etkisi araştırılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Finansal Kiralama, Türk Vergi Düzenlemeleri, Türk Finansal Kiralama Sektörü

* İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Anabilim Dalı
** İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Anabilim Dalı

Abstract

A lease is the transfer of the right to use an asset for a certain period of time to the lessee in return of rent or other benefit. Leases fall into two categories; financial and operational leases. Financial leasing, which is an installment purchase, is one of the most important alternatives in financing the investments.

Financial leasing concept was introduced to Turkish legislation with the Financial Lease Law in 1985. The benefits of the alternative financing techniques such as financial leasing cannot be ignored by the countries like Turkey with insufficient capital stock. As a matter of fact, in order to promote financial leasing, a symbolic rate of Value Added Tax was imposed on the goods purchased via financial leasing with respect to direct purchase. But this important incentive provided to financial leasing transactions was removed at the end of 2007.

In this study, brief information about financial leasing concept, regulations related to leasing and leasing sector is provided. The data related to the leasing sector is studied and the effect of VAT regulations on the leasing sector is examined by taking the relevant data on the financial leasing business into the considerations.

Key words: Finance Lease, Turkish Tax Regulations, Turkish Leasing Sector

GİRİŞ

İşletmelerin günümüz rekabetçi koşullarında ayakta kalabilmek ve faaliyetlerini etkin ve verimli bir şekilde sürdürebilmek için yatırım yapmaları gerekmektedir. Bu yatırımların finansmanı konusunda işletmelerin kullanabileceği çeşitli finansman teknikleri vardır. Kiralayanın, kiracının talebi üzerine bir varlığı üçüncü kişiden satın aldığı ve bu varlığa ilişkin fayda ve risklerin önemli ölçüde kiracıya devredildiği finansal kiralama işlemleri de bu finansman tekniklerinden biridir.

Finansal kiralama ilk olarak 1950'li yıllarda ABD'de gelişme göstermiştir. ABD dışında diğer Avrupa ülkelerinde gelişimi ise 1960'lı yıllardan sonra olmuştur (Öztürk, Bal, Bal, 2007, 68). Dünyada son otuz yıldan beri, uzun dönemde faydalanılacak olan sabit varlıkların finansal kiralama yo-

luyla sağlandığı görülmektedir. Son yıllarda ABD'de yabancı kaynaklarla finanse edilen sabit varlık alımlarının üçte biri finansal kiralama yoluyla sağlanmıştır (Yıldırım, Albez, Küçük, 2006, 361).

Bu çalışmada finansal kiralamaya ilişkin dünyadaki ve ülkemizdeki başlıca düzenlemelere kısaca değinilmiş ve ülkemizde finansal kiralama sektörünün durumu hakkında özet bilgi verilmiştir.

Türkiye'de finansal kiralama işlemlerinde uygulanan KDV'ne ilişkin vergi avantajı 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren Bakanlar Kurulu tarafından kaldırılmıştır. Çalışmada vergi oranındaki bu değişikliğin finansal kiralama sektörüne etkisi sektörel verilerden yararlanılarak incelenmiştir.

1. **FİNANSAL KİRALAMA VE FAALİYET KİRALAMASI AYRIMI**

Kiralama işlemi, bir maddi duran varlığın kullanım hakkının belirli bir süre için kiracıya kira veya başka bir fayda karşılığında devredilmesidir (Norton, Diamond, Pagach, 2004, 667).

Kiralama işlemleri faaliyet kiralaması ve finansal kiralama olarak ikiye ayrılır. Finansal kiralama kiralama konusu olan varlığa ait fayda ve riskle-rin önemli ölçüde kiracıya devredildiği kiralamalardır. Bir varlığın sahip-liği ile ilgili riskler; muhtemel atıl kapasiteden kaynaklanabilecek zarar-lar, teknolojik eskime, ekonomik koşullardaki değişiklikler sonucu ortaya çıkabilecek olumsuzluklardır. Bir varlığın sahipliğine ilişkin faydalar ise; varlığın ekonomik ömrü boyunca kullanımından elde edilmesi beklenen getiriler ve varlığın değerindeki artıştan ya da elden çıkarılmasından bek-lenen kazançlardır. Finansal kiralamada sözleşmenin bitiminde finansal kiralama konusu varlığın sahipliğinin devredilmesi şart değildir (Epstein, Jermakowicz, 2010, 656). Finansal kiralama işleminin özü, kiraya verenin finansmanı ile kiracının finansal kiralama konusu varlığın kullanım hakkı-nı elde etmesidir. Bu durumda iktisadi açıdan söz konusu varlığın kredili olarak satın alınması ile finansal kiralama ile elde edilmesi arasında önemli bir farklılık bulunmamaktadır (Lewis, Pendrill, 2004, 216).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun Kasım 1982'de yayın-lamış olduğu 17 numaralı Uluslararası Muhasebe Standardı'na göre; fi-nansal kiralama bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda,

mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir. Bunun dışındaki kiralamalar faaliyet kiralamasıdır.

Türk Vergi Kanunu'nda, finansal kiralamanın tanımı Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'ndaki tanım ile benzerlik göstermektedir. 213 numaralı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 290. Maddesine göre; Finansal Kiralama: Kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadî kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre; finansal kiralama kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir.

2. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN NİTELİKLERİ

319 Sıra numaralı VUK Genel Tebliği'nde vergi mevzuatımız kapsamında finansal kiralama işlemlerinin nitelikleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir. Buna göre aşağıdaki kriterlerden ez az birini karşılayan bir kiralama sözleşmesi, finansal kiralama işlemi olarak kabul edilecektir.

a) İktisadî kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi: Sözleşmede iktisadi kıymetin kiracıya devrine ilişkin hüküm olması veya satım opsiyonu olması ve kiracının yüksek bir olasılıkla bu opsiyonu kullanacak olması halidir.

b) Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması.

c) Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsaması.

d) Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90ından daha büyük bir değeri oluşturması.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu 17 numaralı Kiralama İşlemleri Standardı'nda, bir kiralama işleminin finansal kiralama işlemi ola-

rak nitelendirilmesi için gerekli kriterleri belirlemiştir. UMS 17'nin Türkiye Muhasebe Standartları tarafından yapılan resmi tercümesi olan TMS 17'de bu kriterler aşağıdaki gibi belirtilmiştir. Bu kriterlerden en az birinin var olması halinde o kiralama işlemi finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

a) Kiralama sözleşmesinde, kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi.

b) Kiracıya, kiralanan varlığı buna ilişkin opsiyonun kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi nedeniyle, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağının beklenmesi.

c) Mülkiyet kiracıya geçmeyecek dahi olsa, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsaması.

d) Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin, en az, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması.

e) Kiralanan varlığın, üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece, sadece kiracı tarafından kullanılabilecek özel bir yapıda olması.

f) Kiracının kiralama işlemini feshedebilmesi durumunda, kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması.

g) Kalıntı değerin gerçeğe uygun değerindeki değişmelerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması (örneğin kiralama süresi sonundaki satış gelirlerinin tamamına eşit bir kira indirimi şeklinde).

h) Kiracının, piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.

Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun (FASB) 13 numaralı "Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi Standardı"nda bir kiralama işleminin finansal kiralama işlemi olarak nitelendirilmesi için gerekli kriterler belirlenmiştir. Bu kriterlerden en az birinin var olması halinde o kiralama işlemi finansal kiralama olarak kabul edilecektir.

a) Yapılan sözleşemeye göre sözleşme sonunda finansal kiralama konusu varlığım sahipliği kiracıya geçecektir.

b) Yapılan sözleşmeye göre düşük bir değerden satın alma opsiyonu vardır.

c) Kiralama sözleşmesinin süresi, kiralama konusu varlığın ekonomik ömrünün %75'i veya daha fazlasını kapsamaktadır.

d) Kiralama konusu varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri (sözleşme süresince kiracı tarafından ödenecek olan sigorta, bakım-onarım ve vergiler hariç), varlığın gerçeğe uygun değerinin %90'ını geçiyorsa kiralama işlemi finansal kiralama olarak kabul edilir.

Görüldüğü gibi VUK'ta, Uluslararası Finansal Raporlama Standartların'nda ve Amerikan Finansal Raporlama Standartları Kurulu'nun düzenlemelerinde finansal kiralamanın tanımı benzerlik arz etmektedir.

3. FİNANSAL KİRALAMAYA İLİŞKİN DÜNYADAKİ VE TÜRKİYE'DEKİ BAŞLICA DÜZENLEMELER

Dünyada finansal kiralama işlemlerine ilişkin ilk düzenlemelerden biri Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) tarafından Kasım 1976'da yayınlanan (Financial Accounting Standards Board, http://accountinginfo.com/study/lease-01.htm, 10 Mayıs 2012) ve 1 Ocak 1977'den yürürlüğe giren 13 numaralı standarttır. Bu standart ile faaliyet kiralaması ve finansal kiralama ayrımı yapılmış, finansal kiralama işlemlerinin nasıl muhasebeleştirileceği ve raporlanacağı açıklanmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan ve 1 Ocak 1984 tarihinden itibaren geçerli olan Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS) 17'de de paralel bir düzenleme yapılarak faaliyet kiralaması ve finansal kiralama ayrımı yapılmıştır.

Türkiye'de finansal kiralamaya ilişkin ilk düzenleme 28.06.1985 tarih ve 18795 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 3226 sayılı Kanun ile gerçekleştirilmiştir. Bu kanunun amacı, finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir. Kanun ile Türkiye'de finansal kiralama sektörünün hukuksal çerçevesi çizilmiştir. Ancak bu kanunda finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanmasına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır (Altıntaş, 2004, 171). Türkiye'deki finansal kiralama ile ilgili olarak bir diğer düzenleme ise 24.04.2003 tarihli ve 25088 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4842 sayılı kanundur. Vergi Usul Kanunu'nun 290. maddesini yeniden düzenleyerek finansal kiralama işlemlerinin değerleme esaslarını açıklayan kanun çerçevesinde Maliye Bakanlığı tarafın-

dan yayınlanan VUK 319 numaralı Genel Tebliği ile Türkiye'deki finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilme şekli belirlenmiştir. Bu düzenlemeler FAS 13 ve UMS 17 ile paralellik göstermektedir. Bu düzenlemeler, sadece finansal kiralama sektörünü değil, vergi mevzuatı çerçevesinde finansal kiralama işlemi olarak kabul edilen tüm işlemleri de kapsamaktadır.

Kiralama işlemelerine ilişkin ülkemizde, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından da düzenlemeler yapılmış olup bu düzenlemeler finansal kiralama şirketleri ve halka açık şirketler ile ilgilidir. 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununun 10. Maddesine göre Türkiye'de finansal kiralama şirketleri BDDK'nın denetimine tabidir. Ayrıca, finansal kiralama şirketi halka açık bir şirket ise SPK'nın düzenlemelerine de tabi olacaktır. BDDK'nın 1 Kasım 2006 ve 17 Mayıs 2007 tarihlerinde Resmi Gazete'de yayınlanan tebliğlerine göre finansal kiralama şirketleri bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarını Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına göre hazırlamalı ve internet sayfalarında yayınlamalıdırlar. Dolayısıyla, tüm finansal kiralama şirketleri ve finansal kiralama şirketi olmayan halka açık şirketler finansal kiralama işlemlerini TMS 17 ve diğer ilgili standartlara göre raporlayacaklarıdır.

Türkiye'de konu ile ilgili önemli bir yasal düzenleme de, finansal kiralama işlemlerinde kiralama konusu varlık üzerindeki KDV oranlarına ilişkindir. Buna göre, Türkiye'de finansal kiralama ile satın almanın önemli bir avantajı, 1 Ocak 2008'e kadar KDV'nin %1 olarak uygulanmasıydı. Bu uygulama 3226 sayılı kanun çerçevesinde yapılan finansal kiralama işlemlerini kapsamaktaydı. Ancak 30 Aralık 2007 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1 Ocak 2008 tarihinden itibaren bu avantaj ortadan kaldırılmıştır. Finansal kiralama işlemelerindeki KDV oranlarındaki bu avantajın ortadan kalkmasının, finansal kiralama sektörünü olumsuz yönde etkilediği gözükmektedir (Finansal Kiralama Derneği, http://www.fider.org.tr/?intPageStructureNo=13&sintLanguageID=0&bytContentType=3&intPageNo=34&strHitCountParam=2|13|0|265|735), 15 Nisan 2012).

Nitekim 27 Aralık 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2011/2604 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, 3226 sayılı kanun çerçevesinde finansal

kiralama işlemi olarak kabul edilen makine ve teçhizat alımlarında uygulanacak KDV oranı yeniden %1'e indirilmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, ülkemizde finansal kiralama konusu varlıklara uygulanan KDV oranlarındaki 1 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe giren değişikliğin finansal kiralama sektörünü etkileyip etkilemediğinin araştırılmasıdır. Bu amaçla ülkemizdeki finansal kiralama sektörünün son 10 yıllık verileri incelenmiştir. Bu kapsamda incelenen veriler Finansal Kiralama Derneği (FİDER), BDDK, SPK, Türkiye İstatistik Enstitüsü (TÜİK), Dünya Bankası (World Bank) ve Avrupa Leasing Federasyonu (Leaseuropa)'ndan elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında finansal kiralama konusu varlıklara uygulanan KDV'nin finansal kiralama sektörü ile ilişkisi araştırılmıştır.

5. ÜLKEMİZDE FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Türkiye'de finansal kiralama sektörünün son 10 yıldaki durumu incelendiğinde, finansal kiralama ile yapılan yatırımların gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında geri kalmış olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 1'de Türk finansal kiralama sektörünün 2006-2010 yılları arasındaki işlem hacmi ve dünya sıralamasındaki yeri verilmiştir.

Tablo 1. Türk Finansal Kiralama Sektörü İşlem Hacmi ve Dünya Sıralamasındaki Yeri

Yıl	İşlem Hacmi (Milyon $)	Dünya Sıralaması
2006	4.900	24
2007	7.650	20
2008	4.720	28
2009	1.930	31
2010	2.820	28

Kaynak: Finansal Kiralama Derneği Dünya Leasing Verileri (http://www.fider.org.tr)

Tablo 1 incelendiğinde 2007 yılında 7.650 Milyon $ finansal kiralama işlem hacminin 2010 yılı sonu itibariyle 2.820 Milyon $'a düştüğü görülmektedir. Dünya sıralamasında ise Türkiye 2007 yılında 20. sıradayken

2010 yılına gelindiğinde 28. sıraya gerilemiştir. Finansal kiralama sektöründe 2008 yılından itibaren başlayan hızlı bir düşüş olduğu gözükmektedir.

Tablo 2'de 2006-2010 döneminde bazı gelişmiş ülkeler ile Türkiye'nin karşılaştırmalı penetrasyon oranları verilmiştir. Penetrasyon oranı, belli bir ülkede finansal kiralama miktarını yansıtan bir orandır. Bu oran finansal kiralama işlem hacminin toplam finansman işlem hacmine bölünmesi ile bulunur (http://dictionary.babylon.com).

Tablo 2. 2006-2010 Döneminde Bazı Gelişmiş Ülkeler İle Türkiye'nin Karşılaştırmalı Penetrasyon Oranları (%)

	2010	**2009**	**2008**	**2007**	**2006**
Amerika	17,1	17,1	16,4	26	27,7
Çin	3,8	3,1	2,2	-	-
Almanya	14,3	13,9	16,2	15,5	23,6
Japonya	6,3	7	7,2	7,8	9,3
Fransa	10,5	10	12,2	12	11
İtalya	13,1	13,1	16,9	11,4	15,2
Rusya	7,7	4,1	7,4	-	7,6
Kanada	15,1	14	19,6	22	22
Brezilya	-	-	23,8	19	16,9
İngiltere	18,5	17,6	20,6	11,6	12,7
Avustralya	12	10	10	16	15,9
İsviçre	10,2	10,6	14,2	14,2	12
Türkiye	**3,9**	**3,7**	**7,1**	**6,6**	**8**

Kaynak: http://www.fider.org.tr

Tablo 2 incelendiğinde, dünyada finansal kiralama sektöründe en büyük işlem hacmine sahip ülkelerin penetrasyon oranları Türkiye ile mukayese edildiğinde ülkemizin 2010 yılı itibariyle penetrasyon oranının oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ancak 2006 yılında %8 olan Türkiye'deki penetrasyon oranının bu ülkelerin oranlarına daha yakındır. 2009 yılından itibaren ülkemizin penetrasyon oranında ciddi bir düşüş yaşanmıştır.

Türkiye'de finansal kiralama sektörüne ilişkin 2001-2011 dönemine ait başlıca göstergeler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Finansal Kiralama Sektörüne Ait Başlıca Göstergeler

Yıllar	İşlem Hacmi (Bin TL)	Sözleşme Sayısı	Özel Kesim Toplam Yatırımları	İşlem Hacmi/Özel Sektör Top.Yat(%)	GSYİH	İşlem Hacmi/ GSYİH (%)
2000	1.050.579	19.719	26.237.218	4,0%	166.658.021	0,6
2001	947.880	6.712	28.128.163	3,4%	240.224.083	0,4
2002	2.099.046	19.383	43.390.442	4,8%	350.476.089	0,6
2003	3.135.322	24.233	62.005.347	5,1%	454.780.659	0,7
2004	4.127.527	28.581	97.377.460	4,2%	559.033.026	0,7
2005	5.702.014	37.239	115.064.780	5,0%	648.931.712	0,9
2006	7.702.221	42.963	143.299.094	5,4%	758.390.785	1,0
2007	10.230.726	51.519	151.923.699	6,7%	843.178.421	1,2
2008	6.811.738	19.878	152.369.267	4,5%	950.534.251	0,7
2009	3.385.834	6.197	125.382.780	2,7%	952.558.579	0,4
2010	4.844.261	10.186	164.408.689	2,9%		0,4
2011	8.448.451	14.648	234.582.090	3,6%		0,7

Kaynak: Finansal Kiralama Derneği Sektör Raporları *(http://www.fider.org.tr)*

Tablo 3 incelendiğinde finansal kiralama sektörünün 2001-2007 yılları arasında işlem hacminde, sözleşme sayısında, işlem hacminin özel sektör yatırımlarına oranında ve işlem hacminin gayri safi yurt içi hâsılaya (GSYH) oranında artış yaşandığı görülmektedir. Ancak 2008-2011 yılları arasındaki süreç incelendiğinde finansal kiralama sektörüne ait göstergelerde bir düşüş söz konusudur. Finansal kiralama sektörünün işlem hacmi 2008 ve 2009 yıllarında ciddi bir düşüş ile karşılaşmış, 2010 ve 2011 yılında tekrar artmaya başlayarak 2007 yılındaki seviyeye yaklaşmıştır. Ancak sözleşme sayısına bakıldığında, 2011 yılında yapılan sözleşme sayısı 2007 yılının çok uzağındadır. Bu durumda az sayıda ve daha büyük işlem hacimli sözleşmeler yapıldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla küçük ölçekli sözleşmelerin ağırlığı azalmıştır. Ayrıca finansal kiralama sektörünün işlem hacminin Türkiye'deki özel sektör toplam yatırımlarına ve gayri safi yurt içi hâsılaya olan oranlarının da 2008'den sonra azaldığı izlenmektedir.

Türkiye'de finansal kiralama konusu varlıkların mal gruplarına göre dağılımı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Finansal Kiralama Konusu Varlıkların Mal Gruplarına Göre Yıllar İtibariyle Dağılımı

Mal Gruplarına Göre Dağılım(%)	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Makine ve Teçhizat	75%	75%	67%	70%	69%	74%	73%	71%	68%	69%	64%	62%
Kara, Deniz, Hava Ulaşım Araçları	9%	9%	17%	13%	14%	13%	13%	15%	16%	16%	10%	16%
Bilgisayar ve Büro Ekipmanları	4%	5%	4%	6%	6%	6%	6%	7%	9%	10%	17%	18%
Gayrimenkul	12%	11%	12%	11%	11%	7%	8%	7%	7%	5%	9%	4%
Kaynak: Finansal Kiralama Derneği Sektör Raporları												

Tablo 4'te görüldüğü gibi ülkemizdeki finansal kiralama işlemlerinin büyük kısmı makine ve teçhizat alımları için yapılmaktadır.

Türkiye'deki finansal kiralama işlemlerinin sektörel dağılımı Tablo 5'de görülmektedir.

Tablo 5. Finansal Kiralama İşlemlerinin Sektörlere Göre Dağılımı

İşlem Hacminin Sektörel Dağılımı	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
İmalat	51%	46%	46%	50%	43%	43%	46%	51%	61%
Hizmet	45%	46%	46%	44%	49%	48%	45%	42%	35%
Tarım	3%	4%	4%	4%	6%	7%	7%	4%	2%
Diğer	1%	4%	4%	2%	2%	2%	2%	3%	2%
Kaynak: Finansal Kiralama Derneği Sektör Raporları									

Tablo 5 incelendiğinde işlem hacminin tamamına yakınının imalat ve hizmet sektörlerinde olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Günümüzde işletmelerin yaptıkları yatırımları finanse etmede başvurabilecekleri en önemli alternatiflerden biri finansal kiralamadır. Finansal kiralama yoluyla varlık edinme yoluna giden işletmelerin başlıca avantajları söz konusu yatırımın %100'ünün finansman ile edinilme imkânı olması, kira ödemelerinin kiracının ödeme gücüne göre esnek olması, ödemelerin baştan belirlenmiş olması ve sözleşme süresinin işletmenin ihtiyacına göre belirlenebilmesidir.

Ülkemizde finansal kiralama sektörünü teşvik etmek amacıyla 1 Ocak 2008'den önce finansal kiralama ile satın alınan varlıklardaki KDV oranı %1 olarak uygulanmaktaydı. Bu durumun finansal kiralama sektörü üzerinde olumlu bir etkisi olduğu gözükmektedir. Ancak 30 Aralık 2007 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile 2008 yılının başından geçerli olmak üzere bu önemli avantaj ortadan kaldırılmıştır.

Bu avantajın ortadan kalkmasıyla finansal kiralama sektörü gerek işlem hacmi, gerekse sözleşme adedi olarak önemli bir kayba uğramıştır. Bu durumu sadece 2008 yılında meydana gelen küresel finansal krize bağlamak yanlış olacaktır. Nitekim çalışmada ortaya konan veriler ışığında gayri safi yurt içi hâsıla ile finansal kiralama işlem hacmi karşılaştırıldığında bu değişiklikten sonra finansal kiralama sektörü işlem hacminin gayri safi yurt içi hâsıla içindeki oranının düştüğü gözükmektedir.

1 Ocak 2008 tarihinden itibaren finansal kiralama işlemlerindeki KDV oranının değiştirilmesi ile sektörde ortaya çıkan olumsuzluklar sonucunda, 27 Aralık 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 2011/2604 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile finansal kiralama yoluyla satın alınan ve ilgili kararda sayılan makine ve teçhizat alımlarında 1 Ocak 2012 tarihinden itibaren KDV oranının eskiden olduğu gibi %1 olarak uygulanacağına karar verilmiştir. Çalışmada ortaya konduğu üzere, ülkemizdeki finansal kiralama işlemlerinin önemli bir kısmı makine ve teçhizat ile ilgilidir. Dolayısıyla yürütme organı bu durumu dikkate alarak KDV avantajını öncelikli olarak makine ve teçhizat alımları için uygulamaya koymuştur. Yürütme organının finansal kiralama işlemlerine ilişkin almış olduğu bu kararın önümüzdeki dönemlerde sektörü olumlu etkileyeceği öngörülebilir.

KAYNAKÇA

Altıntaş, A. Taylan(2004). "Son Düzenlemeler Çerçevesinde Kiraya Veren ve Kiracı Açısından Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi" **Mali Çözüm**, 66, (2004) : 170-192

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (01.11.2006). **Bankaların Muhasebe Uygulamalarına ve Belgelerin Saklanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik**. Ankara : Resmi Gazete (26333 Sayılı).

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (17.05. 2007). **Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerince Uygulanacak Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi ile Kamuya Açıklanacak Finansal Tabloların Biçim ve İçeriği Hakkında Tebliğ**. Ankara : Resmi Gazete (26525 Sayılı)

Epstein, Barry J., Jermakowicz, Eva K. (2010). **Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards**. [y.y.] : Wiley & Sons.

Financial Accounting Standards Board, **http://accountinginfo.com/study/lease-01.htm**, [erişim tarihi: 10 Mayıs 2012].

http://www.fider.org.tr

Lewis, Richard; Pendrill, David(2004). **Advanced Financial Accounting**. 7.bs. [y.y.] : Prentice Hall.

Norton, Curtis L., Diamond, Michael A. ve Pagach, Donald P. **Intermediate Accounting: Financial Reporting and Analysis**. 2.bs. USA : Houghton Mifflin Company..

Öztürk,Veli, Bal, Hasan ve Çına Bal, Emine (2007). "Finansal Kiralama ve IMKB'de **İşlem Gören Şirketlerde Kullanılma Düzeyi". Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, 2, (2007) : 67-86.

T.C. Yasalar (10.01.1961). **213 Numaralı Vergi Usul Kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (10705 Sayılı).

T.C. Yasalar (28.06.1985). **3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu**. Ankara : Resmi Gazete (18795 Sayılı).

Yıldırım, Suat, Albez, Abdülkadir ve Küçük, Orhan (2006). Kobilerde Finansal Kiralamadan (Leasing) Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 8, (2006) : 361-376.